

Västsverige: Ekonomisk utveckling och ekonomisk geografi 2019:14 VGR

CASE Fyrbodals lokala arbetsmarknadsregion: arbete och konsumtion- Varför går det sämre än förväntat av Sveriges 8 el 9 störste arbetsmarknadsregion?

1. Inledning

VGR deltar i RegLabs utbildning Rurban planering som pågår under perioden mars till augusti 2019. Detta material är ett hemarbete och syftet för oss deltagare är först och främst att öka kunskapen när det gäller regionalplanering. Gruppen analyser tidigare framtagna siffror och diskuterar vad som är viktigt för utvecklingen av LA Trollhättan/Vänersborg.

I samband med att deltagarna tog del av analyserna i Västra Götalandsregionen publicerade rapporten *Västsverige och den nya ekonomiska geografi*, *VGR analys 2019:14* ställde vi oss frågan om varför det går sämre i vissa LA än andra både internt i regionen såväl som om vi jämför med andra LA i Sverige.

Vi kommer att fokusera på de teorier och analyser som visar hur regionens LA har utvecklat sig och särskilt LA Trollhättan/Vänersborg ur två aspekter: *jobb och konsumtion*.

2. Bakgrund

Inom ramen för arbetet med att ta fram en samlad vision för Västra Götalands publicerades 2005 en rapport med titeln *Västsverige och den nya ekonomiska geografin*. Rapporten gav förståelse för behovet av bättre integration i regionen och för att ta fram målbilden "en gemensam region" som en del av visionen.

Rapporten innehåller både en genomgång av teoribildningen (NEG) och hur denna kan kopplas till förhållanden och utvecklingsmönster i Västsverige. Både lokala arbetsmarknadsregioner analyseras i termer av rörlighet, tillgänglighet och arbetsmarknadsutfall. Även sambandet mellan mångfald och attraktivitet för hushåll och företag sam en analys av den roll som specialisering spelar för tillväxt och förnyelse.

Före året uppdaterades rapporten både när det gäller teoriutvecklingen de senaste 10 åren samt analyser av arbetsmarknadsregioner mm.

Rapporten visar att det är skillnader internt mellan LA i regionen och mot jämförbara LA i Sverige.

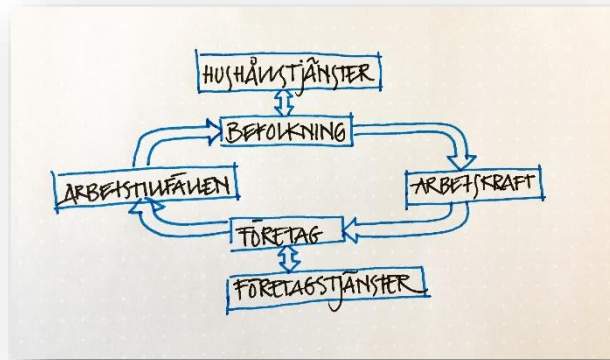

FIGUR 1 VGR ANALYS EKONOMISK
UTVECKLING OCH EKONOMISK
GEOGRAFI

Teori

De nya ekonomiska geografin (NEG)

Den huvudsakliga teoretiska utgångspunkten i den förra rapporten var den nya geografiska geografin, NEG vilket är ett teoretiskt ramverk som sätter marknadsstorlek, eller tillgänglighet till marknader i centrum. Teorin förklarar de mekanismer som innebär att land eller ett geografiskt område utvecklar ett centrum eller en agglomeration av ekonomisk verksamhet och med en tillhörande periferi.

FIGUR 2 SJÄLVFÖRSTÄRKANDE REGIONAL UTVECKLING

3. Vad är viktigt för arbetsmarknadsregioners växt?

Historisk utveckling

Nya ekonomiska geografin

NEG tar utgångspunkt i globaliseringen och fokuserar på att förstå och förklara utvecklingen under övergången från ett industri- till ett tjänstesamhälle.

- Tillgången till arbetskraft driver den regionala utvecklingen
- Behovet av specialiserad arbetskraft blir tydligare
- Befolkningsmässigt täta regioner har bättre förutsättningar
- Ju högre täthet, desto större möjligheter för hög specialisering
- Behöver ha olika regionglasögon på oss

Regionförstoring

Från 2000 och framåt har VGR och flera regioner i Sverige haft en strategi om regionförstoring. Regionen ville förstärka möjligheterna att resa mellan jobb och arbete för att skapa större arbetsmarknadsregioner och därigenom attrahera fler arbetsgivare och invånare.

Urbanisering

Städernas roll som produktionsmiljöer har förstärkts senaste årtionde. Drivande trender har varit den teknologiska utvecklingen, inte minst digitaliseringen, och globaliseringen har varit avgörande för en förskjutning mot mer kunskapsintensiva verksamheter som dras till de befolkningstäta områdena.

	1965	1995-2000 talet	2018
MÅL	Motverka eller utjämna mellan-regionala skillnader	Skapa tillväxt genom regional specialisering	Hållbar regional utveckling
POLITIK	Kompensatorisk politik	Regionförstoring - egna resurser	Breda processer för att skapa större nytta: En region för alla
STÖD	• Reg. investeringsstöd • Industripolitik • Transportstöd • Statliga investeringar	• Reg. tillväxtprogram • EU:s struktur & investeringsfonder • Regionerna investerar • Ansvar för samordning och driva det regionala utvecklingsarbetet • Samverkan med övriga aktörer	• Bredda regionala utvecklingsstrategier • Agenda 2030 påverkar • BRP + kommer in • Samlad bild, sektorsövergripande • Ligga till grund för struktur- och produktionsprogrammens mål inom tillväxt- och syssels. och territoriellt samarbete

FIGUR 3 FÖRSÖK ATT VISA UTVECKLINGEN AV VIKTIGA REGIONALA MÅL, STÖD, POLITIK OCH STÖD HISTORISKT. DET FINNS FLER MEN VI BEGRÄNSAR OSS TILL ATT VISA DESSA.

4. Vart är vi på väg nu?

Från första januari 2019 har nu regionerna i hela Sverige ansvaret för den regionala utvecklingen.

EU-kommissionen har lanserat de så kallade **smart specialiseringsstrategierna** inom EU:s sammanhållningspolitik, som ett verktyg för strategisk planering och prioritering inom de regionala innovationssystemen. Centralt. Syftet är att förstärka regioners konkurrenskraft genom att identifiera och prioritera områden med potential för tillväxt. Det handlar både om områden där en region redan har styrkor och också om nya områden. Smart specialisering är ett arbetsätt där grundlig analys och dialog är nyckelord och kan kort beskrivas i en förenklad sexstegsprocess.

Forskningen visar att det är mer sannolikt att en ny industrispecialisering växer fram om den är relaterad till existerande branscher. Nya industrier och branscher behöver tillgång till relevant kunskap och erfarenhet för utvecklas. Tillgängligheten är sannolikt högre om det finns relaterade branscher i regionen som bygger på samma och liknande kunskapsbas. Smart specialisering är därför ett verktyg- en policyprocess- som handlar om att stödja experimenterande och diversifiering med utgångspunkt i existerande kunskapsbaser i vår region. Fokus i arbetet ska vara förnyelse och diversifiering av det lokala näringslivet genom entreprenörskap innovation.

I det pågående arbetet med RUS pågår för närvarande ett samtalsarbete och mycket tyder på att RUS kommer att bli bredare än tidigare och fler sektorsområden integreras i strategin såsom kultur, infrastruktur och hälsofrågor mm. En tydlig förskjutning från tillväxt till ett tydligt hållbarhetsperspektiv kommer att ske.¹

Vi rör oss från ett fokus på ekonomiskt tillväxt mot ett mer hållbart utvecklingsperspektiv där vi syftar till att skapa bättre livsvillkor för människor och där den ekonomiska tillväxten är ett medel för att åstadkomma detta. FN:s globala mål och Agenda 2030 är grundbulten i arbetet framöver.

¹ En nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015 – 2020, Regeringskansliet, samt Förordning om regionalt tillväxtarbete, SFS 2017:583.

Trender

Städernas roll som produktionsmiljöer växer

Teknikutvecklingen, digitalisering särskilt och globalisering har stimulerat urbaniseringen. Den täta staden har blivit allt mer relevant för produktionsmiljöer. Städerna ses i allt större grad som arenor för kunskapsutbyte och innovation.

Även den växande utbildningsgraden för fler och arbetsmarknadens förutsättningar påverkar specialiseringen och ökar attraktiviteten för stora regioner.

Städer som konsumtionsmiljöer

Städerna har blivit viktigare ur ett konsumtionsperspektiv. Tydlig efterfrågan på centrala bostäder gäller både i de stora såväl som medelstora städer. Staden ger fördelar för konsumtion såsom handel, kultur och nöjesliv. Människor värderar värdet av att bo centralt och samtidigt kunna ha hög grad av tillgänglighet högre än tidigare.

5. Begrepp i rapporten ur ett stad-land perspektiv

Rapporten hänvisar till vad forskningen säger om den ekonomiska utvecklingen, samhällets strukturuomvandling och vad detta har betytt för regionen såväl som för Sverige och världen. Då är det ganska naturligt att stadens och tätorternas utveckling beskrivs med följande begrepp/ord:

Staden

- har överlägsna villkor ur jobb och konsumtionsperspektivet
- fördel med bildandet av olika agglomerationer,
- restider upp till 45-60 min ur ett arbetsmarknadsperspektiv
- Urbanisering, globalisering, teknikutveckling
- Hög specialisering
- Högre utbildning, bådars möjligheter till jobb, matchning
- Brain-drain, 50-60 % av ungdomarna flyttar till storstaden
- Trenden fortsätter där staden trots få en fortsatt ökad roll för produktion såväl som för tillgången till konsumtion (fritid, natur, kultur, handel osv)
- Är en arena för kunskapsutbyte och innovation
- Ger delningsmöjligheter av tjänster, produkter och infrastruktur

Om vi så tittar på rapporten ur ett landsbygdsperspektiv så hittar vi följande:

- Stadens positiva effekter sprider sig omkring 160 km från städer så små som 30 000 invånare.
- Även för en stor del av landsbygdsbefolkningen är staden ett naturligt centrum för konsumtion för dagligvaror, nöje och kultur
- Staden är en naturlig arbetsmarknad för landsbygden
- Landsbygdens attraktivitet kan öka väsentligt om den stad som landsbygden har närhet till växer och blir attraktivt
- Landsbygdskommuner med kortare avstånd till ett urbant center uppvisar såväl högre populationstillväxt som högre sysselsättningstillväxt
- Integration mellan landsbygd genom arbetspendling är gynnsamt för landsbygdens sysselsättningsgrad

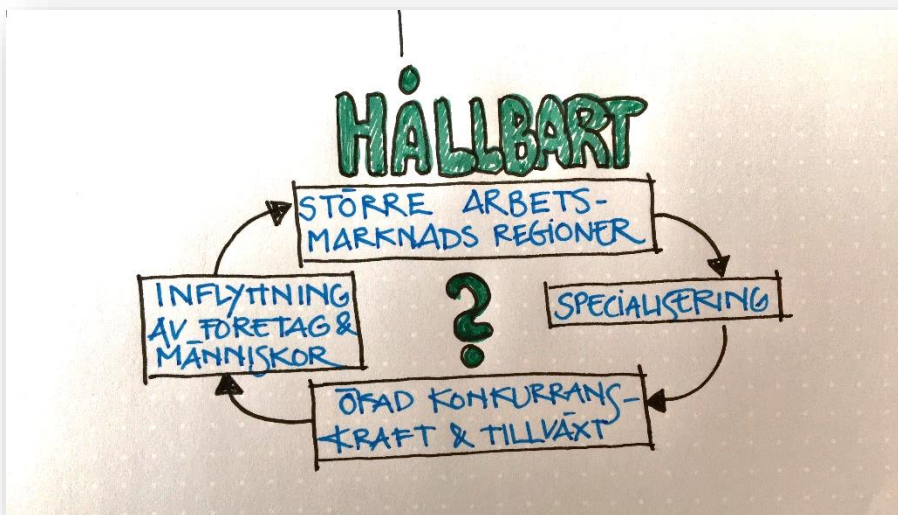

Figur 4 Desto högre utbildning desto viktigare blir närheten till jobbmöjligheterna ex Lindholmen i Göteborg

- Ingen nödvändigtvis så finns det en konflikt mellan stad och land- finns potential för samberoende så länge goda pendlingsmöjligheter finns
- Ökar behovet av lokala tjänstesektorer som dagligvaror mm
- Effekten av pendlingsmöjligheter blir i princip 0 effekter om restiden är över 60 min.
- Landsbygden behöver ha tillgång till grundläggande samhällsservice till skolor, vård, omsorg, polis, brandkår
- Stora grupper i mindre orter och på landsbygden anser att de inte prioriteras

6. Diskussion

Vilken betydning kommer det att ha för LA Trollhättan/Vänersborg? Vad betyder det för den framtida regionala utvecklingen om vi skall ha fokus på specialisering och hälsa och förutsättningar för jämlikhet och social hållbarhet? Håller den regionala tillväxten sig i enlighet med den ekonomiska geografins teorin eller behöver den prövas mot en tanke om en ny *hållbar geografi*?

FIGUR 5 KAN VI SATSA PÅ EN HÅLLBAR REGIONAL UTVECKLING? KOMMER NEGS SAMBAND FORTFARANDE ATT GÄLLA?

Vilken betydning får eventuella ytterligare satsningar på specialisering för ToV? Fokus, enligt rapporten, skall vara på förnyelse och diversifiering av det lokala näringslivet genom entreprenörskap innovation.

Skall vi uppmuntra nya applikationsområden som kan dra på existerande kunskaper och branscher i en region?

Om vi skall föra en politik om regional utveckling och tillväxt med hänsyn till varje region, som rapporten visar till, hur gör vi det? Vad är skillnaderna från vår sida i dag? Har kommunerna ett bra och effektivt samarbete? Vi som region behöver politik som dels samordnar mellan våra lokala marknader, dels planera för integration och regionförstoring. Gör vi det bra?

Vilka parametrar är viktiga att studera när det gäller ekonomisk utveckling?

- Befolkningsstillväxt-> grunden för analyser av storleksfördelar och förutsättningar för ett diversifierat lokalt näringsliv

- Utveckling av sysselsättning och lönesummor -> bättre bild av hur arbetsmarknaden har utvecklats vilket återspeglar tillväxt och utveckling av det lokala och regionala arbetslivet
- De platser som växer är de som snarare är platser för konsumtion än för produktion. Vad har gjorts? Vad kan vi ta lärdom av?

7. Hur ser arbetsmarknadsregionerna ut i Västra Götaland?

Västra Götaland består av åtta olika LA-regioner och det finns fler kommuner som ingår som tillhör andra län. Följande LA finns:

- Göteborg
- Bengtsfors-Dals Ed
- Strömstad
- Trollhättan-Vänersborg
- Borås
- Lidköping-Götene
- Skövde
- Säffle-Åmål

Analysen av utveckling för hela regionen under perioden 2000-2015 visar följande:

- Storstadsregionerna har vuxit kraftigt och stärkt sin roll.
- De har en större inslag av kunskapsintensiva tjänster, har högre löner och en större andel av de sysselsatta med lång utbildning.
- Regional tillväxt har under lång tid varit förknippat med tillväxt av kunskapsintensiva jobb.
- Skillnader i lön mellan Sveriges storstäder och övriga regioner är betydligt större bland arbetskraft med lång utbildning än bland arbetskraft med kort utbildning. Uttryck för den stora strukturomvandlingen som påverkat Sverige.
- Västra Götalands som helhet har utvecklat sig bra. Tillväxten ligger en bit över tillväxten för Sverige som helhet. Heterogeniteten i regionen är dock stor.
- Växande divergens mellan Göteborg och övriga LA- regioner. Göteborg +50% och övriga visar + 5% (samma som för 1969-1990)
- Bara Gbg LA och Strömstad LA som uppvisar positiv tillväxt sedan 90-talet.
- Göteborgs LA svarar för närmare 60% av hela VG's befolkning och för en mycket stor del av de nya jobb som har skapats i regionen sedan 1990-talet.
- Trollhättan-Vänersborg, Borås och Skövde är ungefär lika stora med ca 200 000 invånare. De är därmed stora i ett svenskt perspektiv med 8-10. platsen av de största LA-regionerna i Sverige.

Hur ser LA ut i Trollhättan/Vänersborg jämfört med övriga?

LA området Trollhättan-Vänersborg är på 9 plats av de största områdena i Sverige.

Tillväxt i total sysselsättning

Arbetsmarknadsregionen har påverkats märkbart av SAAB'S konkurs och har en tillväxt under vad som kan förväntas givet regionens storlek. Trots att regionen är den andra största LA i regionen har den tappat stort under hela perioden från 1991-2015. Utvecklingen senare åren har dock varit bra och investeringar i motorväg och järnväg har inneburit att arbetsmarknadsregionen integreras med Göteborg. Nyare data för perioden 2015-2017 visar att sysselsättningsgraden har ökat med 5%. Det är bara Borås som har vuxit under perioden 2008-2015.

Tabell 6. Tillväxt i total sysselsättning i Västra Götalands LA-regioner 1991-2015.

	Sysselsättningstillväxt (2008-2015)	Sysselsättningstillväxt (2001-2015)	Sysselsättningstillväxt (1991-2015)
Göteborg	9%	18%	23%
Bengtstors-Dals-Ed	0%	-14%	-29%
Strömstad	6%	12%	24%
Trollhättan-Vänersborg	-6%	-7%	-14%
Borås	3%	4%	-4%
Lidköping-Götene	-4%	0%	-3%
Skövde	-2%	2%	-11%
Säffle-Åmål	-7%	-12%	-26%
Stockholm-Solna	12%	19%	26%
Malmö-Lund	6%	15%	11%
Jönköping	4%	11%	10%
Halmstad	4%	14%	9%
Karlstad	2%	5%	-7%

Tillväxt i sysselsättning av personer med lång utbildning

ToV s utveckling är särskilt svag givet dess storlek, men visar som tidigare sagt en relativt stark tillväxt mellan 2015-2017.

Tabell 7. Tillväxt i sysselsättning av personer med lång universitets- eller högskoleutbildning i Västra Götalands LA-regioner 1991-2015, procent av tillväxten i Stockholm-Solna.

	Sysselsättningstillväxt (2008-2015)	Sysselsättningstillväxt (2001-2015)	Sysselsättningstillväxt (1991-2015)
Göteborg	95%	115%	110%
Bengtstors-Dals-Ed	86%	101%	63%
Strömstad	104%	107%	80%
Trollhättan-Vänersborg	57%	86%	70%
Borås	89%	124%	97%
Lidköping-Götene	60%	113%	74%
Skövde	71%	110%	68%
Säffle-Åmål	63%	60%	36%

Löner

Tillväxten i lönesummor visar att LA avviker också här jämfört med Borås och Skövde. Den genomsnittliga tillväxten i lönesumma ligger på 1,1% för perioden 2001-2015, motsvarande för Borås är 2,5 och Skövde 2,1%.

Tidigare skillnader i lönenivåer mellan Gbg och THN är inte alls lika stora längre för högutbildade.

- Förklaras av att fler ta högre utbildningar och LA har haft löneökningar från låga nivåer

Befolkningsutveckling

Sedan 2010 har LA vuxit ordentligt, svag mellan 1990-2010, och kan sannolikt förklaras av invandring.

Slutsatsen från rapporten:

Utvecklingen i termer av såväl sysselsättning som lönesumma i TOV är bekymmersam. Regionen bör utvecklas betydligt bättre.

Hur stärker vi lokala arbetsmarknadsregionen Trollhättan/Vänersborg

Frågan om vad som driver den regionala utvecklingen och hur den kan påverkas är frågor vi har hanterat utifrån perspektivet stad-land, rurbanitet mm

Eftersom kursdeltagarna arbetar regionalt och i de LA är det intressant att både förstå och kunna förklara utvecklingen i de LA.

Kommuner i varje LA kan utveckla procedurer för effektivt samarbete.

Fokus, enligt rapporten, skall vara på förnyelse och diversifiering av det lokala näringslivet genom entreprenörskap innovation.

Skall vi uppmuntra nya applikationsområden som kan dra på existerande kunskaper och branscher i en region. Förnyelse och näringslivsdynamik inom områden som framgångsrikt kan dra på existerande resurser och kunskaper, men samtidigt bidra till att bredda och diversifiera det regionala näringslivet.

Rapporten visar även till klassiska studier om stadsregioner i Europa om att politik för regional utveckling och tillväxt måste föras med hänsyn till varje region! Kommunerna måste dra åt samma håll. Drar kommunerna i samma LA-region åt olika håll kan det innebära att besluten blir dåliga för alla berörda. Kommunerna i varje lokal arbetsmarknadsregion behöver utveckla procedurer för effektivt samarbete. Vi som region behöver politik som dels samordnar mellan våra lokala marknader, dels planera för integration och regionförstoring.

Utvecklingspotentialen för LA området skulle kunna realiserats bland annat med en förbättrad integration med Göteborgs LA. Stark utveckling sedan järnvägen invigdes och siffrorna för 2015-2017 visar som sagt en relativt stark utveckling. Räcker det?

Arbete

Allt fler utbildar sig längre, välutbildade hushåll med två vuxna dras till storstadsregioner där båda parterns önskemål kan tillgodoses. ToV?

Viktigt att högutbildade, båda, kan få jobb. Ca 60% flyttar i dag till storstäderna generellt. Hur ser det ut för ToV?

Skapa attraktivitet för individer, hushåll och företag

Forskningen kring attraktivitet visar att det finns två centrala perspektiv: jobbmotiv och konsumtionsmotiv.

Forskningen visar att desto högre utbildning desto större dominerar jobbmotivet över konsumtionsmotivet.

Viktigt med kombination av geografisk och ekonomisk närhet som i första hand stimulerar produktiva interaktioner mellan företag.

Det är tydligast att det lönar sig bara att pendla om du är välutbildad.

Hur kan vi och hur bör vi arbeta med stöd till innovationer och företag
Den nya ekonomiska utvecklingen- ekonomiskt men också göra bra

När är det rätt med stöd?

Ger företag stöd till kompetensutveckling vilket ger en högre utvecklings på pengarna jämfört med att ge projektstöd eller utvecklingsstöd

Stöd till företag i kommuner utan utveckling ger aldrig samma effekt (?) enligt Vinnova

Måste vara en efterfrågan från kund- måste finnas ett kundbehov bakom

Ge mer stöd till lärandeprocesser, ställ ej höga krav på måluppfyllnad och indikatorer

Stöd som ger möjligheter till skalbarhet

Som region är vi både medskapare och stödjare

Hämta in kunskap utifrån för att göra bedömningar på det vi gör

8. Boendemiljö, välbefinnande och lokal konsumtion

Utgångspunkter om service allmänt

En direkt förutsättning för att kunna bo, leva och verka på en plats är att det finns tillgång till grundläggande service såsom tillgång till dagligvaror, banktjänster, post och paket, IT/Bredband och apotek. Som boende behöver man även ha tillgång till välfärdsservice såsom vård och skola/förskola, bibliotek, sporthall men även polis, försäkringskassa och arbetsförmedling. Den plats som tillhandahåller service fungerar även i många fall som en mötesplats för boende i området och blir en del i att bygga känslan kring en "plats" och ett centrum. Kartan över Fyrbodalen behöver kompletteras med bilden över service för att utgöra underlag för analys kring funktionalitet.

Boendemiljö

En stor del av våra planeringsunderlag handlar om arbetsmarknaden. Men vi är ju också lediga en stor del av vår tid och vill kunna leva ett gott liv även utanför jobbet. Kan vi med utgångspunkt i våra olika arbetsmarknadsregioner arbeta för att tillsammans kunna skapa goda förutsättningar som attraherar olika önskemål för ett gott liv? Olika kommuner kan ha olika styrkor och att de inte konkurrerar med varandra utan ser varandras fördelar för att få en samlad attraktiv arbetsmarknadsregion där man stärker varandra inom en rural utveckling?

Jobb viktigt men fritiden allt viktigare

En överväldigande majoritet av de som flyttar till en annan kommun gör det i åldern 18 till 35 år och när man är i denna ålder tycks mer än bara ett bra jobb spela roll. Man flyttar även för att få tillgång till utbildning och inte minst en variation av olika livsstilar som gör fritiden mer intressant. För att förstå varför lands- och glesbygden har utmaningar behöver man därför ha i bakhuvudet vad denna ålderskategori kan tänkas finna attraktivt hos en plats, eftersom platserna de söker sig till är de som fortfarande växer. Det här har de flesta politiker helt missat. De tror att den primära utmaningen för

landsbygden är "produktionsbaserad", dvs. att det som saknas är brist på stöd för företagen här. Nu kan säkert företagen många gånger också behöva stöd, men lands- och glesbygdens verkliga utmaning ligger på "konsumtionssidan", dvs. att det råder en avsaknad av mötesplatser, av caféer och restauranger, variation i kultur och andra former av upplevelser...med andra ord det som man ofta tycker är intressant när man är i åldern 18 till 35 år. Idag är det helt enkelt så att de platser som växer är de som snarare är platser för konsumtion än för produktion.

Den ökade inkomsten gör att vi kan konsumera mer, inte minst "sällanvaror" och "sällanupplevelser". Idag är det främst städerna som tillhandahåller sådan konsumtion. Med ökade inkomster blir tiden också relativt sett mer värdefull, vilket gör oss mindre benägna att pendla långa sträckor till och från jobbet. Ett sätt att minska denna kostnad är att bosätta sig i städer, som ofta tillhandahåller flerparten av arbetstillfällena. Det gör att vi kan bo i städer och beställa varor från hela världen till en låg kostnad, samtidigt som vi får tillgång till hela den variation av konsumtion som staden erbjuder. Ur ett konsumtionsperspektiv är staden ofta överlägsen lands- och glesbygden och detta är den grundläggande orsaken till att många unga individers flyttströmmar går mot städerna.

Charlotte Mellberg, Lisa Bjerke – Högskolan Jönköping

Går det att mäta välbefinnande?

Vilka parametrar bidrar till välbefinnande och det som i rapporten om Västsveriges ekonomiska utveckling och ekonomisk geografi benämns som "lokal konsumtion". Vi presenterar här några nationella studier samt studier som gjorts i Västra Götalandsregionen för att försöka fånga dessa frågor.

BRP + Projekt inom Reglab

<http://www.reglab.se/projekt/brp/>

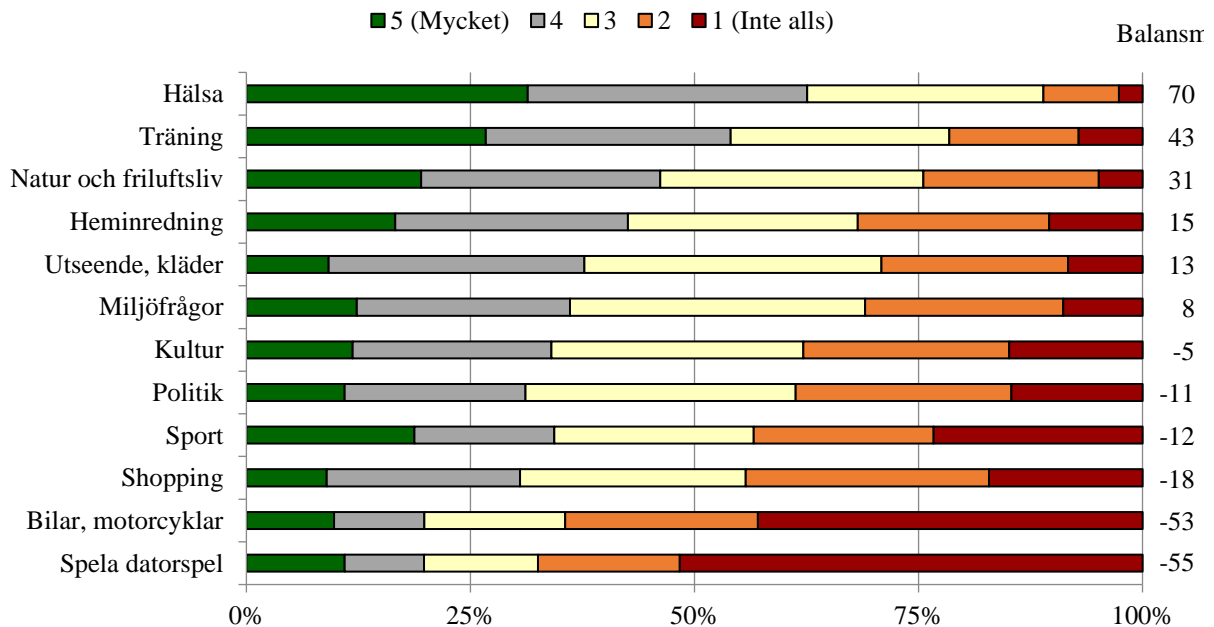
SAMHÄLLE	MATERIELLA FÖRUTSÄTTNINGAR	INDIVID
T1: Medborgarengagemang och demokratisk delaktighet	T5: Inkomst och förmögenhet	T8: Balans arbete-fritid
T2: Trygghet och säkerhet	T6: Arbete och löner	T9: Hälsa
T3: Miljö kvalitet	T7: Bostad	T10: Utbildning och kompetens
T4 Tillgänglighet till tjänster		T11: Sociala relationer
		T12: Subjektivt välbefinnande

Tillsammans med ytterligare 4 parametrar som värderar hållbarhet över tid:

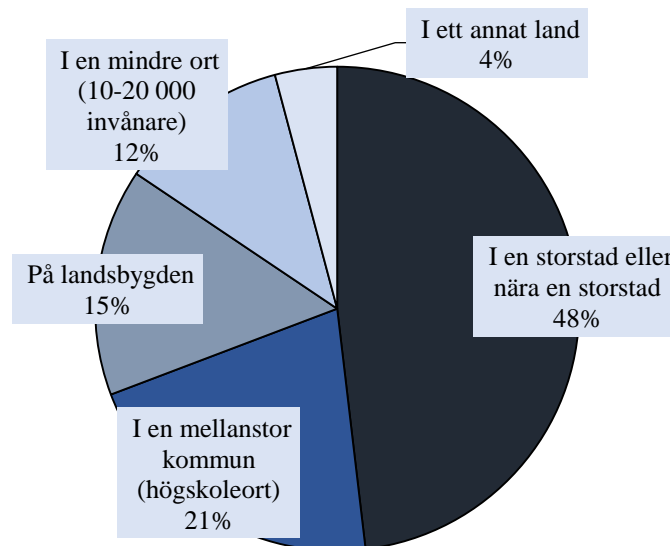
F1 Naturkapital, F2 Ekonomiskt kapital, F3 Humankapital, F4 Socialt kapital

Under 2016 gjorde Västra Götalandsregionen en enkät för att fånga unga vuxnas (20-30 år) syn på framtidsfrågor. 1 000 unga vuxna i Västra Götaland svarade om hur de lever i dag och om hur de ser på sin och samhällets framtid. Ett utdrag av några frågor presenteras här där vissa av frågorna också relateras till våra olika arbetsmarknadsregioner/delregioner.

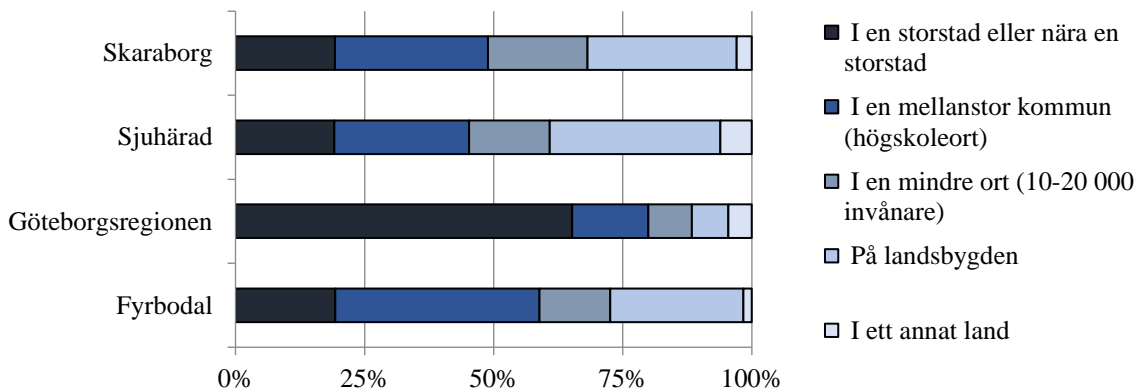
Figur 2. Vad är unga vuxna intresserade av?

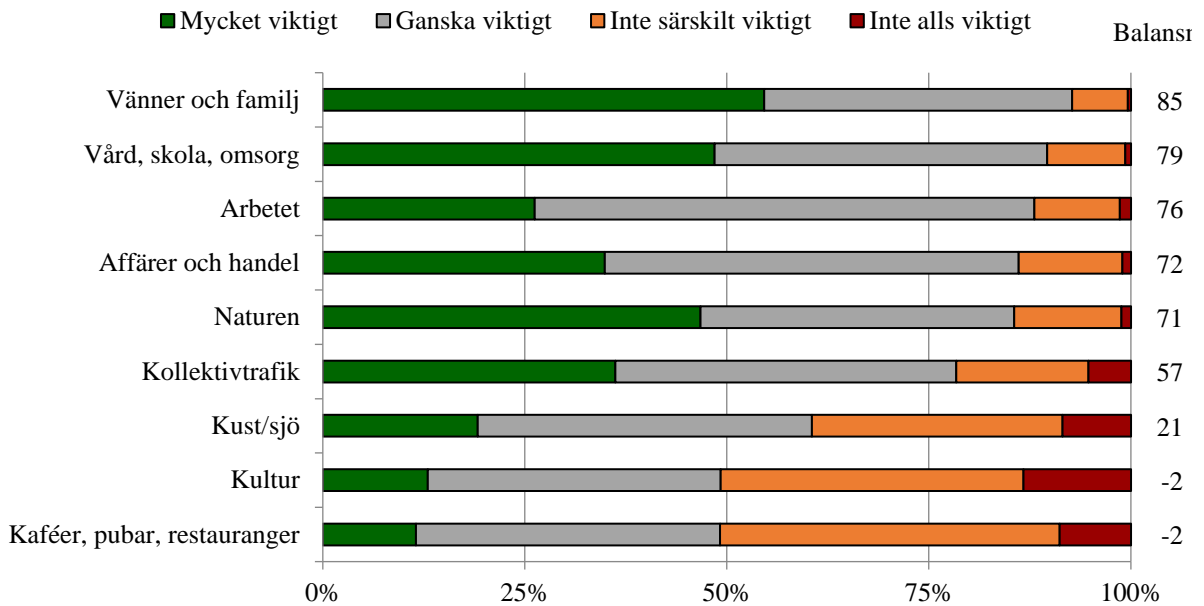
Figur 3. Var tror de att de kommer att bo i framtiden?

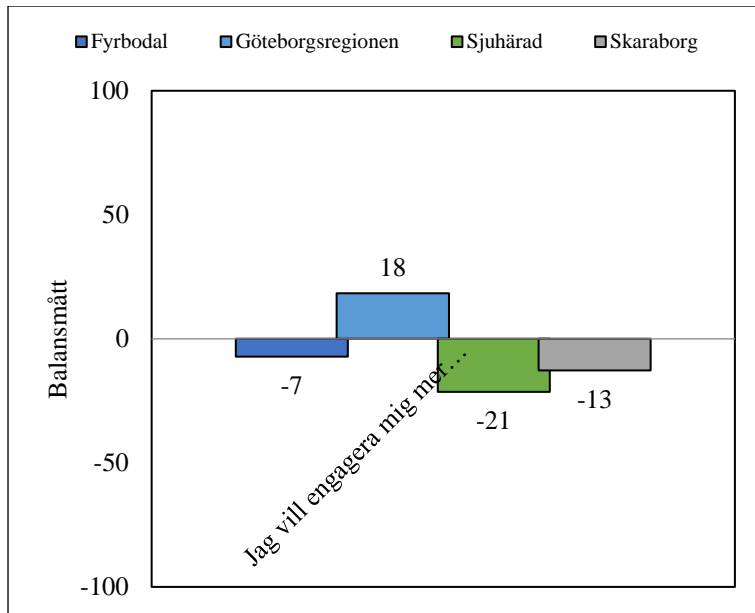
Figur 4. Hur fördelar det sig mellan olika arbetsmarknadsområden?

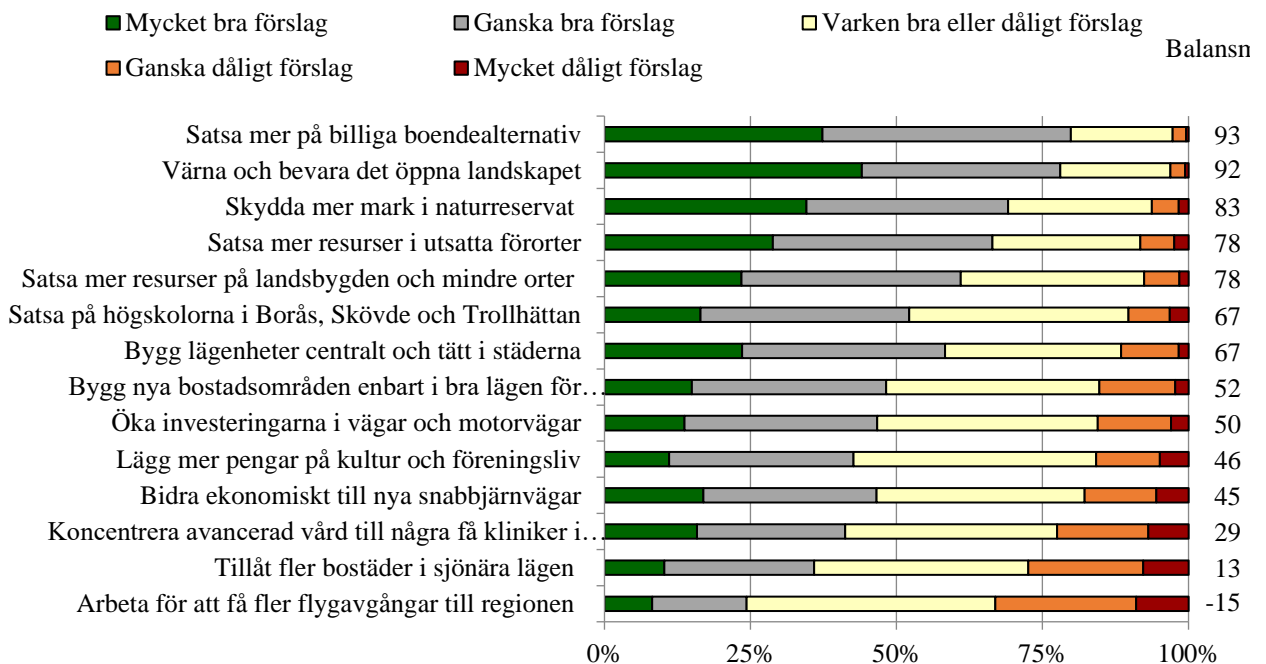
Figur 5. Vad tycker de är viktigt att ha närhet till i framtiden?

Figur 6. Vill de engagera sig för att påverka samhällsutvecklingen? Svaren relaterat till olika arbetsmarknadsregioner.

Figur 7. Vad tycker de att VGR och kommunerna ska satsa på de kommande 20 åren?

Lycka för fler – Rapport Västra Götalandsregionen

<https://www.vgregion.se/om-vgr/statistik-analys/analysportalen/rapporter-2019/lycka-for-fler/>

Rapporten Lycka för fler presenterades under 2018 och ger en översikt av lyckoforskningen, en analys av levnadsförhållanden och levnadssätt som gör skillnad för invånare i Västra Götaland samt redovisar pågående och internationellt och ger följande rekommendationer för framtiden:

- *Hur kan vi ge lycka en större roll i tankarna om hur samhället ska utvecklas?*
- *Hur kan vi rusta individer att göra val och leva sina liv å ett sätt som ger bra förutsättningar för dem att vara nöjda med livet.*
- *På vilket sätt kan strukturer i samhället påverkas så att de bättre möjliggör för människor att leva lyckliga liv?*
- *Vilka rekommendationer kan lyckoforskningen sägas ge till människor på ett mer individuellt plan?*

Invånarna i Västra Götaland är generellt sett nöjda med sina liv. De frågor som gör verklig skillnad i den internationella forskningen och för invånarna i Västra Götaland är i grunden samma. Hälsa, att ha något meningsfullt att göra, att känna tillit och delaktighet, att ha tillräckliga ekonomiska resurser, vänner och familj är avgörande i Västra Götaland och i den ordningen. Resultaten pekar samtidigt på att det finns en rad viktiga frågor att ta tag i både generellt och när det gäller olika grupper i befolkningen.

Några parametrar som används som underlag för att fånga välbefinnande

Hälsa	Kultur
Tillit	Friluftsliv
Möjlighet att påverka	Motion
Diskriminering	Vänner
Ekonomiska resurser	Föreningsmedlemskap
Utanförskap	Ensamstående
Ensamstående	Skänka pegar
Kvinna	Tro
Arbetsför ålder	Utanförskap
Utbildning	Inkomst
Stad/land	

Policyförslag:

- Barn och ungas förutsättningar och liv i centrum
- Långvarigt arbetslösas egen lycka i centrum – inte arbetsmarknadens
- Öka satsningarna på ett jämställt samhälle
- Fler som går högre utbildning - utbildning för bildningens skull
- Minska betydelsen av social och ekonomisk segregation
- Ge unga vuxna bättre förutsättningar att etablera sig i samhället
- Förbättra likabehandlingen och öka inflytandet i transparenta politiska processer

Kulturstrategi Västra Götaland – och regional kulturplan 2020–2023 – remissversion.

https://alfresco.vgregion.se/alfresco/service/vgr/storage/node/content/workspace/SpacesS_tore/a626c3f4-a911-4778-844b-90b06976662c/beslutad%20Remissversion%20Kulturstrategi%20Västra%20Götaland%20-%20och%20regional%20kulturplan%202020-2023.pdf?a=false&guest=true

Ett kort utdrag från Kulturstrategin:

Fem vägledande perspektiv

Människans kreativitet och innovationsförmåga tar upp en allt större del av vardag och arbetsliv. Möjligheten att uttrycka sig i olika former och på olika platser gör det tydligt att kulturen inte är ensidig, utan mångfaldig, föränderlig och växelverkande. Kulturpolitiken står inför utmaningen att både vidga sin träffyta och bli mer träffsäker. För att klara av det behövs tydligare vägledning och precisare uppdrag. Fem perspektiv är vägledande för Västra Götalandsregionens kulturpolitik: demokratisk öppenhet, konstnärlig kvalitet, social relevans, ekonomisk potential och regional profilering. Tillsammans ska de fem perspektiven bidra till att invånarna i Västra Götaland kan delta i ett kulturliv som rör och berör just dem.

Gestaltad livsmiljö

Gestaltad livsmiljö är den skärningspunkt där arkitektur, design och form möter de som ska leva i miljöerna. Människors liv påverkar och påverkas av hur omgivningen är utformad, såväl i det offentliga rummet som i hemmet. En av de stora samhällsutmaningarna är minska klyftorna mellan stad och landsbygd. I den utmaningen är både regioner och kommuner centrala. I Västra Götaland finns en rad aktörer som måste samverka för att främja en hållbar stads- och landsbygdsutveckling. Det finns också ett nätverk med arkitektur- och designpedagoger som har kompetens att arbeta med arkitektur, planering och designprocesser tillsammans med barn och unga. Först och främst gäller det att förbättra samspelet mellan kommuner, kommunalförbund och region när det kommer till att planera och bygga. En utgångspunkt är den redan bebyggda miljön och hur dess värden bäst kan tas tillvara innan eventuella beslut om rivning och nybyggnation. Det handlar också om att beakta äldre bebyggda miljöer som en social och ekonomisk resurs – om att förstärka fokus på återbruk och cirkulär ekonomi och förbättra kunskapsunderlaget för att ta tillvara kulturmiljön. Många kommuner poängterar särskilt vikten av interkommunal samverkan och processledning i översiktsplaneringen för att tänka nytt, djärvt och hållbart. De regionala verksamheterna kan bidra till att utveckla arbetsmetoder för hur kulturen ska komma in i ett tidigt skede och hur arkitekter, designers och planerare kan utveckla den gestaltade livsmiljön inte minst på mindre orter. Västra Götalandsregionen har i flera år satsat på hållbarhetsfrågor inom designområdet med Klimat 2030 och programmet Design för en hållbar livsstil. Programmet ska underlätta för människor att leva mer klimatsmart och uppmuntra till förändrade konsumtionsmönster.

9. Jämställdhet

Jämställdhet betyder att kvinnor och män har samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter inom livets alla områden. Det gäller till exempel:

- makt och inflytande
- ekonomiskt oberoende
- ansvar för hem och barn
- frihet från könsrelaterat våld
- företagande, arbete, arbetsvillkor
- utbildning och utveckling

Att det finns skillnader mellan mäns och kvinnors genomsnittliga löner är ett välkänt fenomen som diskuteras flitigt i såväl den allmänna debatten som i forskningen. Vad som kanske inte är lika vedertaget är att det finns stora skillnader mellan män och kvinnor med avseende på sambandet mellan genomsnittliga löner och regioners storlek. Inom urban och regional ekonomi är dock detta ett relativt etablerat resultat som gäller i många länder. Det skattade sambandet mellan löner och regionstorlek – den så kallade elasticiteten mellan lön och regionstorlek – är mer än dubbelt så stor för män som för kvinnor. Den generella lönenivån för kvinnor är också lägre än för män, men gapet mellan kvinnor och mäns löner ökar med regionstorlek. Slutsatsen blir att sambandet mellan lön per sysselsatt och regionstorlek ser något annorlunda ut för olika branscher men skiljer sig i huvudsak med avseende på arbetskraftens kön och utbildningsnivå.

Dessa skillnader kan i sin tur kopplas till olika gruppers faktiska beteenden och möjligheter att dra nytta av stora regioners fördelar. En sannolik förklaring till att kvinnor har en lägre ”urban lönepremie” är att de i större utsträckning är verksamma i branscher eller yrken som inte uppvisar samma fördelar av stora regioner som de branscher eller yrken som män är verksamma i. Kvinnor är oftare anställda i offentlig sektor, som t.ex. vård och omsorg, och dessa branscher är relativt jämnt spridda i geografien och har dessutom en låg lönespridning mellan olika orter. Detta innebär att det lönar sig mindre att t.ex. pendla till en större stad vilket i sin tur innebär lägre incitament för pendling.

Det kan också ha att göra med att kvinnor är mindre pendlingsbenägna än män, och därmed inte lika sannolika att utnyttja de fördelar som en lokalisering i en stor region för med sig. Kvinnor har dessutom i regel lägre pendlingsbenägenhet än män, och detta har i många fall lyfts fram som en delförklaring till att kvinnors löner inte stiger med regionstorlek på samma sätt som mäns. Vad förklarar att kvinnor har lägre pendlingsbenägenhet, som generellt kortare pendlingsavstånd och kortare restider? Litteraturen på området lyfter fram olika förklaringar. Till de vanligaste hör att:

- Kvinnor tar hand om en större andel av obetalt arbete i hemmet. kvinnor tar större ansvar för barn vilket innebär att barn i hushållet begränsar kvinnors pendling mer än vad det gör för män.
- Kvinnor och män arbetar i olika sektorer och att kvinnodominerade yrken är mindre specialiserade, mer utspridda geografiskt och uppvisar en lägre spridning i löner mellan olika orter.
- Eftersom det är mindre vanligt att kvinnor pendlar långt finns det normer som kan bidra till att arbetsgivare upplever det som ett större problem att kvinnliga anställda pendlar långt.

Skillnaden mellan män och kvinnor skiner igenom i alla LA-regioner. I såväl kranskommuner som lokala centrum är andelen män som bor och jobbar i samma kommun lägre än vad den är för kvinnor.

Detta är en återspeglning av kvinnors lägre pendlingsbenägenhet än män och att de ofta arbetar på en arbetsmarknad som är mer spridd i geografien.

20190516